

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ І ВИКОНАННЯ
РОЗРАХУНКОВОГО-ГРАФІЧНОГО ЗАВДАННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ**

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

*(для студентів 4 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)*

Методичні вказівки до самостійної роботи і виконання розрахунково-графічного завдання з дисципліни «Організація і методика економічного аналізу» (для студентів 4 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)/ Харк. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Г. І. Кизилів – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 32 с.

Укладач: к.е.н., доц. Г. І. Кизилів

Рецензент: к.е.н., доц.. З. М. Мочаліна

Рекомендовано кафедрою «Фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту», протокол № 2 від 14.09.2012 р.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	4
3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНОЇ РОБОТИ.....	5
3.1 Загальні положення	5
3.2 Вказівки до аналізу прибутковості виробництва	7
3.3 Вказівки до аналізу відхилення обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт	9
3.4 Вказівки для складання пропозицій щодо підвищення прибутковості виробництва	17
4. САМОСТІЙНА РОБОТА	17
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	29

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Загальний обсяг навчальної роботи студента за навчальним планом 108/3 годин/кредитів ECTS

Мета вивчення дисципліни: формування аналітичного мислення, уміння та навичок використання аналітичних інструментів для об'єктивної оцінки господарських ситуацій, обґрунтування рішень на будь-якому рівні управління, а також виявлення резервів підвищення ефективності використання виробничих ресурсів на підприємстві.

Предмет дисципліни: є особливості діяльності підприємств у різноманітних галузях виробництва і послуг, та спрямування її на досягнення максимальних результатів за умови мінімізації витрат.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі навчального плану:

–Дисципліни, що повинні передувати вивченню даної дисципліни: Економіка підприємств, Регіональна економіка, Бухгалтерський облік, Статистика, Фінанси, Інформаційні системи і технології в обліку

–На дану дисципліну спирається вивчення наступних дисциплін: Фінанси підприємства, Стратегічний аналіз, Переддипломна практика, Дипломна робота.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

Знати: Принципи збирання, обробки, зберігання і передачі аналітичної інформації; методи і прийоми проведення комплексного аналізу господарської діяльності; систему аналітичних показників господарської діяльності підприємств; методику пошуку резервів і прогнозування тенденцій діяльності підприємства.

Вміти:

- Вміти використовувати інструментарій аналізу для прийняття управлінських рішень
- Вміти застосовувати математичні методи в аналізі
- Вміти проводити аналіз витрат на виробництві та реалізації продукції
- Вміти проводити аналіз фінансових результатів діяльності, рентабельності та використання прибутку
- Вміти аналізувати: виробництво продукції, робіт, послуг підприємства за загальним обсягом, асортиментом та якістю продукції
- Вміти аналізувати забезпеченість ресурсами, їх стан і склад, та ефективність використання

2 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу. Фінансовий аналіз 1

1. Сутність, задачі, об'єкти та предмет економічного аналізу.
2. Організація економічного аналізу на підприємстві
3. Інформаційна база економічного аналізу.
4. Метод економічного аналізу, його складові. Методологія, методика.
6. Організація і методика аналізу фінансового стану підприємства.
7. Оцінка майнового стану підприємства Аналіз активів підприємства. Аналіз власного капіталу
8. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.

Змістовний модуль 2. Фінансовий аналіз 2

1. Оцінка фінансової стійкості підприємства.

2. Аналіз ефективності використання активів підприємства. Аналіз ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів. Аналіз оборотності оборотних коштів.

Змістовний модуль 3. Аналіз фінансових результатів, доходів і витрат підприємства 1

1. Загальна оцінка фінансового результату. Аналіз валового прибутку. Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності. Аналіз використання прибутку.
2. Аналіз рентабельності (підприємства, продукції, тощо).

Змістовний модуль 4. Аналіз фінансових результатів, доходів і витрат підприємства 2. Особливості економічного аналізу окремих видів діяльності

1. Аналіз обсягів виробництва, реалізації, асортименту й якості продукції, аналіз ритмічності.
2. Загальна оцінка складу і рівня витрат. Аналіз виконання плану з витрат на операційну діяльність. Аналіз динаміки операційних витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на оплату праці. аналіз адміністративних витрат. Аналіз інших витрат. Аналіз забезпеченості трудовими ресурсами та оцінка ефективності їх використання.
3. Особливості економічного аналізу інвестиційної діяльності
4. Організація і методика аналізу зовнішньоекономічної діяльності.

3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНОЇ РОБОТИ

3.1 Загальні положення

Виконання розрахункової роботи забезпечує закріплення теоретичних знань дисципліни та набуття практичних навичок з факторного аналізу основних економічних показників результативності виробництва, виявлення резервів і розробки пропозицій щодо підвищення його ефективності, формування і узагальнення оцінок досліджуваних явищ і процесів.

Роботу оформлюють на аркушах формату А4 (210 x 297 мм). Її виконують машинописним або машинним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркушів білого паперу.

При машинному способі роботу оформлюють згідно з вимогами Державного стандарту і стандарту на виконання документів з використанням друкувальних і графічних пристроїв виведення ЕОМ. При машинописному способі роботу друкують через півтора інтервали; при машинному - з розрахунку не більше 40 рядків на сторінці за умови рівномірного її заповнення та висоти літер і цифр не менше 1,8 мм.

Текст роботи слід друкувати, дотримуючись таких розмірів берегів: верхній –20 , лівий – 30 , нижній - 25 , правий - 15 мм.

Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору; щільність вписаного тексту має максимально наближатись до щільності основного зображення.

Контрольну роботу слід оформляти дотримуючись установленної послідовності та правил викладання матеріалу:

1. **Титульний аркуш**, на якому вказати назву кафедри, назву дисципліни, тему контрольної роботи, шифр групи, номер залікової книжки, прізвище, ім'я та по-батькові студента повністю, прізвище та посаду відповідного за перевірку роботи викладача.

2. **Зміст**, в якому викласти назву розділів роботи і сторінку.

3. **Вступ** (1-2 стор.), в якому розкрити актуальність теми, привести перелік показників, які рекомендуються в літературі для оцінки прибутковості підприємства і виробництва, методи і проблеми оцінки прибутковості.

4. **Розділи** роботи, в яких студенти не тільки виконують розрахунки, обумовлені методичними вказівками, але й самостійно викладають **висновки**, вказуючи на причини відхилень показників, їх значущість, рекомендації по ослабленню їх негативного впливу на показники чи усуненню цього впливу.

5. **Список використаних джерел**.

Текст роботи необхідно викладати чітко без скорочення слів.

У кінці роботи вказати дату закінчення і підпис студента.

Розрахункова робота складається з трьох основних розділів:

1. Аналіз виконання плану з прибутку.
2. Аналіз виконання плану з обсягу виробництва.
3. Пропозиції по удосконаленню використання факторів виробництва.

Вихідні дані для аналізу студент визначає згідно з варіантом завдання, наведеним у Додатку 1, і наводить їх у табл. 3.1. Варіант завдання визначають самостійно відповідно до останніх двох цифр залікової книжки: передостання цифра визначає варіант планових показників, а остання – варіант фактичних показників результату виробничої діяльності.

Наприклад:

Номер залікової книжки	Варіант планових показників	Варіант фактичних показників
91001	0	1
91092	9	2

Таблиця 3.1 – Вихідна інформація

Шифр показника	Показники	Одиниця виміру	За планом	Фактично
01	Обсяг підрядних робіт, виконаних власними силами	тис. грн.		
02	Виручка від реалізації (без акцизного збору і ПДВ)	тис. грн.		
03	Операційні витрати	тис. грн.		
04	у т.ч.: матеріальні витрати	тис. грн.		
05	витрати на оплату праці	тис. грн.		
06	амортизація основних фондів	тис. грн.		
07	відрахування на соціальні заходи	тис. грн.		
08	інші витрати	тис. грн.		
09	Середньооблікова чисельність працівників основної діяльності	чол.		
10	з них робітників	чол.		
11	Відпрацьовано на будівельно-монтажних роботах	людино-днів		
12	Обсяг робіт в натуральних одиницях виміру: земляних механізованих	м ³		
13	земляних ручних	м ³		

Продовження табл.

14	бетонних механізованих	м ³		
15	бетонних ручних	м ³		
16	штукатурних механізованих	м ²		
17	штукатурних ручних	м ²		
18	малярних механізованих	м ²		
19	малярних ручних	м ²		
20	кладки стін із цегли	м ³		
21	монтажу збірних залізобетонних конструкцій	м ³		
22	заповнення віконних та дверних прорізів	м ²		
23	упорядження підлог	м ²		
24	покрівельних	м ²		
25	Застосування прогресивних конструкцій замість традиційних (за планом підвищення ефективності виробництва): крупнорозмірних плит покриття	м ²		
26	стінових панелей підвищеної заводської готовності	м ²		
27	установка анкерних болтів при допомозі пластцементного клею	100 шт.		
28	Внутрішньозмінні втрати робочого часу	%		
29	Рівень виконання норми виробітку	%		

3.2 Вказівки до аналізу прибутковості виробництва

У курсовій роботі аналіз прибутковості виробництва виконується на основі оцінки виконання плану з прибутку від реалізації продукції (будівельно-монтажних робіт).

Для загальної оцінки прибутковості визначається також відносний показник - коефіцієнт прибутковості за формулою:

$$K_{\text{пр}} = \frac{P_p}{O_p}; \quad (3.1)$$

де:

$K_{\text{пр}}$ - коефіцієнт прибутковості виробництва;

P_p - прибуток від реалізації продукції (будівельно-монтажних робіт);

O_p - обсяг реалізації будівельно-монтажних робіт.

Для пояснення причин відхилення прибутку від плану необхідно виконати факторний аналіз цього відхилення. З цією метою складаються таблиці 3.2. і 3.3.

Таблиця 3.2 – Показники виконання плану

Назва показника	За планом		Фактично		Індекс (i)	(i-1)x100, %
	сума, тис. грн.	відносний рівень на 1 грн. обсягу реалізації	сума, тис. грн.	відносний рівень на 1 грн. обсягу реалізації		
1. Обсяг реалізації будівельно-монтажних робіт		x		x		
2. Операційні витрати						
у т.ч.:						
– матеріальні витрати						
– витрати на оплату праці						
– амортизація основних фондів						

Продовження табл.

– відрахування на соціальні заходи						
– інші витрати						
3. Прибуток від реалізації робіт		х		х		
4. Коефіцієнт прибутковості	х		х			

Порівняння показників у курсовій роботі виконується за умови, що фактичні і планові ціни на продукцію та ресурси на протязі звітного періоду були однаковими.

Для визначення кількісної міри впливу відхилення з обсягу робіт на змінення прибутку необхідно виконати коригування планових показників щодо фактичного обсягу реалізації виходячи з планового рівня витрат на 1 грн. реалізації, наведеного у табл. 3.2. Планові операційні витрати на фактичний обсяг реалізації будівельно-монтажних робіт визначаються за формулою:

$$B_{OP}^{скор} = O_P^{\phi} \times P_B^{пл} \quad (3.2)$$

де O_P^{ϕ} – фактичний обсяг реалізації, тис. грн.;

$P_B^{пл}$ – відносний рівень витрат на 1 грн. реалізації будівельно-монтажних робіт за планом.

Результати розрахунку відкоригованих планових показників за формулою 3.2 навести у табл. 3.3 гр. 2.

Таблиця 3.3 – Показники виконання відкоректованого плану

Назва показника	За планом щодо фактичного обсягу робіт, тис. грн.	Фактично, тис. грн.	Відхилення (+, -), тис. грн.	Індекс (і)	(і-1)100, %
1. Обсяг реалізації будівельно-монтажних робіт					
2. Операційні витрати					
у тому числі:					
– матеріальні витрати					
– витрати на оплату праці					
– амортизація основних фондів					
– відрахування на соціальні заходи					
– інші витрати					
3. Прибуток від операційної діяльності					

Відхилення прибутку за рахунок перевиконання (недовиконання) плану з обсягу реалізації визначиться як різниця між величинами відкоригованого і первісного плану з прибутку (ряд.3, гр.2 табл.3.3 - ряд.3, гр.2 табл.3.2).

Відхилення прибутку, розраховане в таблиці 3.3 (ряд.3, гр.4), визначає кількісну міру впливу змінення інтенсивності споживання ресурсів виробництва. Результати розрахунків необхідно викласти в табличній формі (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Вплив факторів на відхилення

№ пп.	Найменування факторів	Кількісна міра впливу, тис. грн.
1	Перевиконання (недовиконання) плану з реалізації будівельно-монтажних робіт <i>(студент самостійно вибирає потрібне)</i>	
2	Зменшення інтенсивності споживання ресурсів порівняно з планом або понадпланова інтенсивність споживання ресурсів <i>(студент самостійно вибирає потрібне)</i>	
3	У тому числі:	
	– матеріальних;	
	– праці;	
	– основних засобів (амортизація);	
	– відрахувань на соціальні заходи;	
	– інші.	
	Разом	

Вказуючи на причини відхилень показників необхідно особливу увагу приділити значущості тих, які впливають несприятливо. В третьому розділі розрахункової роботи студент повинен запропонувати управлінські рішення по усуненню таких причин чи зменшенню їх несприятливого впливу.

3.3 Вказівки до аналізу відхилення обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт

1. Індекс виконання плану з обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт за умови відсутності незавершеного виробництва (табл. 3.1) відображається в загальному вигляді:

$$i_O = i_q \times i_B, \quad (3.3)$$

де: i_O – індекс виконання плану з обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт;
 i_q – індекс забезпеченості працівниками основного виду діяльності;
 i_B – індекс виробітку одного працівника, грн./чол.

2. Факторний аналіз відхилень обсягу реалізації від плану в розрахунковій роботі необхідно виконувати виходячи з факторної системи, приведеної на рис. 3.1.

3. В першій ланці факторної системи визначається залежність відхилення обсягу робіт від змін середньооблікової чисельності працівників основної діяльності (i_q), питомої ваги робітників основної діяльності ($i_{ПВ}$), від рівня використання річного робочого фонду часу ($i_{РЧ}$), від змін середньоденного виробітку (i_D):

$$i_O = i_q \times i_{ПВ} \times i_{РЧ} \times i_D \quad (3.4)$$

Індeksi необхідно розраховувати з точністю до четвертого – п'ятого десяткового знаку.

4. В другій ланці факторної системи визначається залежність змінення середньоденного виробітку від зрушень в структурі будівельно-монтажних робіт і змін трудомісткості виконаних робіт:

$$i_D = i_{СТР} \times i_m, \quad (3.5)$$

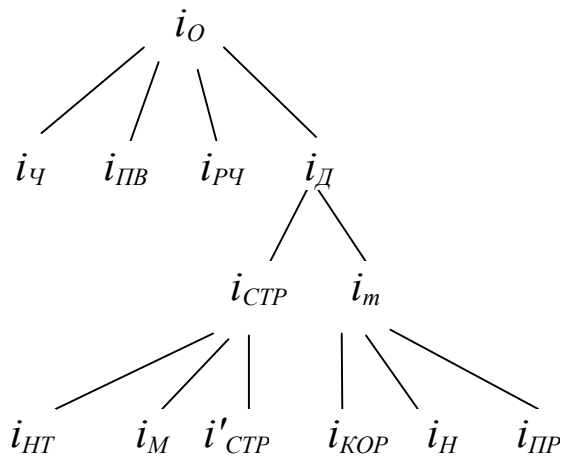

Рис. 3.1 – Факторна система для аналізу відхилень з обсягу реалізації робіт.

де: $i_{СТР}$ – відхилення виробітку за рахунок структурних зрушень фактичного складу робіт в порівнянні з плановим складом;

i_m – відхилення виробітку за рахунок зміни трудомісткості будівельно-монтажних робіт.

Відхилення виробітку за рахунок структурних зрушень може бути визначено за формулою:

$$i_{СТР} = \frac{T'_H}{T_{H\Phi}}, \quad (3.6)$$

де:

T'_H – нормативні затрати праці на

фактичний обсяг робіт за плановою структурою;

$T_{H\Phi}$ – нормативні затрати праці на фактичний обсяг робіт за фактичною структурою.

При цьому:

$$T'_H = \frac{O_\Phi}{O_n} \sum_{i=1}^m O_{ni}^{nl} m_{in}, \quad (3.7)$$

$$T_{H\Phi} = \sum_{i=1}^m O_{ni}^\Phi m_{in}, \quad (3.8)$$

де:

m_{in} – нормативна трудомісткість i -го виду роботи;

O_{ni}^{nl} , O_{ni}^Φ – обсяги робіт в натуральних одиницях виміру, відповідно за планом і фактично;

O_n , O_Φ – обсяги реалізації робіт, відповідно за планом і фактично, тис. грн.

Для розрахунку індексів складається таблиця 3.5.

Таблиця 3.5 – Розрахунок індексів факторів першої ланки

Показники	Одиниця виміру	За планом	Фактично	i
1. Обсяг реалізації робіт	тис. грн.			
2. Середньооблікова чисельність працівників основної діяльності	чол.			
3. Середньооблікова чисельність робітників основної діяльності	чол.			
4. Відпрацьовано на будівельно-монтажних роботах	людино-днів			
5. Питома вага робітників основної діяльності	чол. / чол.			
6. Середня кількість виходів на роботу на одного робітника	днів			
7. Середньоденний виробіток	грн./дн.			

Розрахунок $i_{СТР}$ рекомендується виконати в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Розрахунок $i_{СТР}$

Назва роботи	Одиниці виміру	Обсяги робіт		Нормативний час на одиницю виміру, людино-днів	Затрати праці людино-днів	
		За планом $O_{ni}^{пл}$	Фактично $O_{ni}^ф$		За планом	Фактично
1. Земляні механізовані	м ³			0,012		
2. Земляні ручні	м ³			0,53		
3. Бетонні механізовані	м ³			1,08		
4. Бетонні ручні	м ³			1,65		
5. Штукатурні механізовані	м ²			0,05		
6. Штукатурні ручні	м ²			0,20		
7. Малярні механізовані	м ²			0,04		
8. Малярні ручні	м ²			0,13		
9. Кладка стін із цегли	м ³			0,65		
10. Монтаж збірних залізобетонних конструкцій	м ³			0,74		
11. Заповнення віконних та дверних прорізів	м ²			0,24		
12. Упорядження підлог	м ²			0,22		
13. Покрівельні роботи	м ²			0,15		
Разом ^{х)}	х	х	х	х		
Індекс перерахунку затрат праці на обсяг робіт за плановою структурою	х	х	х	х		х
Разом	х	х	х	х		х
$i_{СТР}$ (за формулою 3.6)	х	х	х	х	х	

х) Припускається, що і для інших робіт напрямок і темп змінення затрат праці залишається таким, як і для перелічених робіт.

Відхилення виробітку в залежності від зміни трудомісткості робіт через відсутність необхідної інформації в планах і звітах може бути визначене непрямым шляхом виходячи із співвідношення:

$$i_m = \frac{i_D}{i_{СТР}}. \quad (3.9)$$

5. В третій ланці факторної системи вплив фактору $i_{СТР}$ розподіляється між групами факторів, які віддзеркалюють вплив науково-технічного прогресу, а саме:

- упровадження нової техніки, технології, прогресивних будівельних конструкцій і деталей (i_{HT});
- механізація робіт (i_M);
- дійсні структурні зрушення в програмі будівельно-монтажних робіт ($i'_{СТР}$).

Для визначення відхилення виробітку, обумовленого переліченими факторами, спочатку треба установити наявність змін в затратах праці, викликаних упровадженням факторів науково-технічного прогресу.

Змінення нормативних затрат праці за рахунок збільшення чи зменшення обсягів упровадження нової техніки, технології, прогресивних

будівельних конструкцій і деталей в порівнянні з планом (табл. 3.7) визначається за формулою:

$$\Delta T_{HT} = \sum_{i=1}^n (K_i^{\phi} - K_i^{nl}) \times (m_{in}^n - m_{in}^m), \quad (3.10)$$

де:

K_i^{nl} , K_i^{ϕ} – обсяги упровадження факторів замість традиційних конструктивних рішень відповідно за планом і фактично;

m_{in}^n , m_{in}^m – нормативна трудомісткість одиниці i -х робіт при виконанні їх відповідно прогресивними і традиційними методами.

Зміна нормативних затрат праці за рахунок збільшення чи зменшення рівня механізації робіт в порівнянні з планом (табл. 4.8) визначається за формулою:

$$\Delta T_M = \sum_{i=1}^n O_{ni}^{\phi} \times (K_{mi}^{\phi} - K_{mi}^{nl}) \times (m_{in}^m - m_{in}^p), \quad (3.11)$$

де:

K_{mi}^{nl} , K_{mi}^{ϕ} – коефіцієнти механізації i -х робіт відповідно за планом і фактично (табл. 3.9);

m_{in}^m , m_{in}^p – нормативна трудомісткість одиниці i -х робіт при виконанні їх відповідно механізованим і ручним способом.

Індекси відхилення виробітку за рахунок перелічених факторів розраховуються за формулами:

$$i_{HT} = \frac{T'_H}{T'_H + \Delta T_{HT}}, \quad (3.12)$$

$$i_M = \frac{T'_H + \Delta T_{HT}}{T'_H + \Delta T_{HT} + \Delta T_M}, \quad (3.13)$$

$$i'_{CTP} = \frac{T'_H + \Delta T_{HT} + \Delta T_M}{T_{H\Phi}}, \quad (3.14)$$

При цьому додержується рівняння:

$$i_{CTP} = i_{HT} \times i_M \times i'_{CTP} \quad (4.15)$$

Таблиця 3.7 – Розрахунок ΔT_{HT}

Назва заходів щодо впровадження нової технології та техніки	Одиниця виміру	Обсяги упровадження			Трудовісткість одиниці, людино-днів			Зміни в затратах праці ΔT_{HT}
		за планом $K_i^{пл}$	фактично $K_i^ф$	відхилення (+, -)	за традиційною технологією $m_{ін}^m$	за новою технологією $m_{ін}^n$	економія щодо одиниці виміру	
1.Застосування крупно-розмірних плит покриття	м ²				0,11	0,06	-0,05	
2.Застосування стінових панелей підвищеної заводської готовності	м ²				0,28	0,17	-0,11	
3.Установка анкерних болтів при допомозі пласт-цементного клею	100 шт.				28,7	6,1	-22,6	
Разом	х	х	х	х	х	х	х	

Таблиця 3.8 – Розрахунок ΔT_M

Назва роботи	Одиниці виміру	Загальний фактичний обсяг робіт O_{ni}^{ϕ}	Коефіцієнти механізації			Трудовісткість одиниці, для різних методів виконання робіт, людино-днів			Зміни в затратах праці ΔT_M
			за планом $K_{mi}^{пл}$	фактично K_{mi}^{ϕ}	відхилення (+, -)	механізованим способом m_{in}^m	ручним способом m_{in}^p	економія щодо одиниці виміру	
1.Земляні	м ³					0,012	0,53	- 0,518	
2.Бетонні	м ³					1,08	1,65	- 0,57	
3.Штукатурні	м ²					0,05	0,20	- 0,15	
4.Малярні	м ²					0,04	0,13	- 0,09	
Разом	х	х	х	х	х	х	х	х	

Таблиця 3.9 – Розрахунок K_{mi}

Назва роботи	Одиниці виміру	За планом				Фактично			
		загальний обсяг $O_{ni}^{пл}$	у тому числі		Коефіцієнт механізації $K_{mi}^{пл}$	загальний обсяг O_{ni}^{ϕ}	у тому числі		Коефіцієнт механізації K_{mi}^{ϕ}
			ручних	механізованих			ручних	механізованих	
1.Земляні	м ³								
2.Бетонні	м ³								
3.Штукатурні	м ²								
4.Малярні	м ²								

6. В четвертій ланці факторної системи виявляється залежність трудомісткості робіт від таких факторів як:

- рівень використання внутрішньозмінного фонду робочого часу за рахунок зменшення чи збільшення внутрішньозмінних втрат робочого часу (i_{KOP});
- рівень виконання норм виробіток (i_H);
- рівень продуктивного використання робочого часу за рахунок зменшення чи збільшення витрат часу на виправлення браку, “доведення” конструкцій заводського виготовлення, виконання зайвих, випадкових робіт і т.п. (i_{PP}).

Розрахунок змінення виробітку в звітному році в порівнянні з плановим завданням під впливом цих факторів виконується таким чином:

$$i_{KOP} = \frac{100 - \epsilon}{100}, \quad (3.16)$$

$$i_H = \frac{H_\phi}{H_{nl}}, \quad (3.17)$$

$$i_{PP} = \frac{i_m}{i_{KOP} i_H}, \quad (3.18)$$

де:

ϵ – внутрішньозмінні втрати робочого часу у звітному періоді, %;

H_{nl} , H_ϕ – рівень виконання норм виробіток відповідно за планом і фактично, %.

Таким чином:

$$O_{P\phi} = O_{Pnl} \times i_\chi \times i_{PB} \times i_{P\chi} \times i_{HT} \times i_M \times i'_{CTP} \times i_{KOP} \times i_H \times i_{PP}, \quad (3.19)$$

Якщо попередні розрахунки були зроблені вірно, то рівняння буде відповідати дійсності. Потрібно зробити перевірку самостійно.

Далі треба визначити кількісну міру впливу кожного фактору на відхилення обсягу робіт. Кількісну міру впливу факторів на відхилення обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт доцільно визначати логарифмічним методом за формулою:

$$\Delta O_{Pi} = \Delta O_{P\phi} \frac{\lg i_{\chi_i}}{\lg i_{OP}}, \quad (3.20)$$

де:

ΔO_{Pi} – відхилення обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт під впливом i -го фактора, тис. грн.;

$\Delta O_{P\phi}$ – фактична величина відхилення обсягу реалізації робіт ($O_P^\phi - O_P^{nl}$), тис. грн.;

$\lg i_{\chi_i}$ – логарифм індекса i -го фактора, що впливає на відхилення обсягу реалізації робіт;

$\lg i_{OP}$ – логарифм індекса обсягу реалізації робіт.

Результати розрахунку ΔO_{Pi} за формулою 3.20 навести у таблиці 3.10.

Загальна величина відхилення обсягу реалізації робіт за розрахунками (ряд. 11 гр. 6 табл. 3.10) повинна дорівнювати фактичній величині: ($O_P^\phi - O_P^{nl}$).

Таблиця 3.10 – Факторний аналіз відхилення обсягу реалізації будівельно-монтажних робіт

№№ пп	Найменування факторів	Індекси факторів і обсягу реалізації робіт: i_{Xi} , i_{OP}	Логарифми індексів: $lg i_{Xi}$, $lg i_{OP}$	Пропорційна частина впливу i -го фактору, $\frac{lg i_{Xi}}{lg i_{OP}}$	Кількісна міра впливу i -го фактору на відхилення обсягу реалізації, $\Delta O_{P\phi} \frac{lg i_{Xi}}{lg i_{OP}}$, тис.грн.
1	2	3	4	5	6
1	Середньооблікова чисельність працівників основної діяльності				
2	Питома вага робітників основної діяльності				
3	Середня кількість відпрацьованих днів одним робітником				
4	Рівень упровадження прогресивної технології, буд. конструкцій				
5	Рівень механізації робіт				
6	Структурні зрушення в складі робіт				
7	Рівень використання внутрішньо-змінного робочого часу				
8	Рівень виконання норм виробітку				
9	Рівень продуктивного використання робочого часу				
10	Обсяг реалізації будівельно-монтажних робіт				
11	Разом:	x	x	1,0	

3.4 Вказівки для складання пропозицій щодо підвищення прибутковості виробництва.

В цьому розділі потрібно визначити, виходячи з проведеного аналізу, резерви підвищення прибутковості. Виділити в окрему групу фактори, які виявились несприятливими і запропонувати заходи для зменшення їх впливу чи усуненню повністю.

Особливу увагу приділити можливостям упровадження досягнень науково-технічного прогресу. З цією метою необхідно звернутись до періодичних видань (журналів, газет), монографій, де викладаються нові досягнення у технології будівництва, досвід упровадження нових технологій, машин у виробництві.

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння матеріалом дисципліни, засвоєння необхідних умінь і навичок у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Під час такої роботи використовується навчальна, спеціальна література, а також тексти лекцій. Специфічною формою самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань у вигляді розв'язування задач та аналізу ситуацій.

Розподіл часу самостійної роботи

Зміст навчальної дисципліни (теми, підтеми)	Обсяг у годинах
Змістовний модуль 1 "Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу. Фінансовий аналіз 1" 1.. Сутність, задачі, об'єкти та предмет економічного аналізу. 2. Організація економічного аналізу на підприємстві 3. Інформаційна база економічного аналізу. 4. Метод економічного аналізу, його складові. Методологія, методика. 6. Організація і методика аналізу фінансового стану підприємства. 7. Оцінка майнового стану підприємства Аналіз активів підприємства. Аналіз власного капіталу 8. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.	6
Змістовний модуль 2 "Фінансовий аналіз 2" 1. Оцінка фінансової стійкості підприємства.	3
2. Аналіз ефективності використання активів підприємства. Аналіз ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів. Аналіз оборотності оборотних коштів.	3
Змістовний модуль 3 "Аналіз фінансових результатів і рентабельності підприємства" 1. Загальна оцінка фінансового результату. Аналіз валового прибутку. Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності. Аналіз використання прибутку.	15
2. Аналіз рентабельності (підприємства, продукції, тощо).	14
Змістовний модуль 4 "Аналіз доходів і витрат підприємства. Особливості економічного аналізу окремих видів діяльності" 1. Аналіз обсягів виробництва, реалізації, асортименту й якості продукції, аналіз ритмічності.	10

2. Загальна оцінка складу і рівня витрат. Аналіз виконання плану з витрат на операційну діяльність. Аналіз динаміки операційних витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на оплату праці. аналіз адміністративних витрат. Аналіз інших витрат. Аналіз забезпеченості трудовими ресурсами та оцінка ефективності їх використання.	6
3. Особливості економічного аналізу інвестиційної діяльності	6
4. Організація і методика аналізу зовнішньоекономічної діяльності.	6
Разом	81

Рекомендовані теми та питання для самостійного опрацювання
Змістовний модуль 1 "Організація та інформаційне забезпечення
економічного аналізу. Фінансовий аналіз 1"

1. Сутність, задачі, об'єкти та предмет економічного аналізу.
2. Організація економічного аналізу на підприємстві.
3. Інформаційна база економічного аналізу.
4. Метод економічного аналізу, його складові. Методологія, методика.
5. Принципи економічного аналізу.
6. Зміст економічного аналізу за послідовністю та за тематичними напрямками аналітичної роботи.
7. Види економічного аналізу
8. Значення, завдання, види фінансового аналізу та джерела інформації
9. Порядок проведення оцінки майнового потенціалу підприємства.
10. Побудова балансу ліквідності.
11. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства.

Джерела: 1.1- С. 7-171; 1.2 –С. 5-99, 157-213

Змістовний модуль 2 "Фінансовий аналіз 2"

1. Визначення типу фінансової стійкості підприємства.
2. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства.
3. Основні завдання і джерела інформації для аналізу ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів
4. Аналіз складу основних засобів та аналіз їх забезпеченістю.
5. Аналіз технічного стану виробничих основних засобів.
6. Аналіз руху основних засобів.
7. Аналіз ефективності використання основних засобів.
8. Аналіз оборотності оборотних коштів.

Джерела: 1.1- С. 172-207; 1.2 –С. 299-376

Змістовний модуль 3 "Аналіз фінансових результатів і рентабельності"

1. Основні напрями (задачі) і джерела інформації для аналізу для аналізу фінансових результатів і рентабельності.
2. Загальна оцінка фінансового результату.
3. Аналіз валового прибутку.
4. Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності.
5. Аналіз використання прибутку.
6. Показники економічної ефективності (рентабельності).

Джерела: 1.1- С. 172-207

Змістовний модуль 4 "Аналіз доходів і витрат підприємства. Особливості економічного аналізу окремих видів діяльності"

1. Аналіз обсягів виробництва й реалізації. Аналіз динаміки.
2. Аналіз асортименту продукції.
3. Аналіз якості продукції, показники та етапи.
4. Аналіз ритмічності виробництва.
5. Загальна оцінка складу і рівня витрат.
6. Аналіз забезпеченості трудовими ресурсами та оцінка ефективності їх використання.
7. Завдання, суб'єкти, етапи аналізу інвестиційної діяльності.
8. Джерела інформації для аналізу інвестиційної діяльності. Дати класифікацію та навести приклади.
9. Сутність поняття "інвестиційна діяльність".
10. Привести класифікацію інвестицій.
11. Сутність понять "реальні", "фінансові", "прямі", "непрямі", "короткострокові", "довгострокові" інвестиції.
12. Сутність поняття "інвестиційна привабливість підприємства".
13. Сутність понять: розмір дивідендів, реінвестований прибуток, коефіцієнт реінвестованого прибутку, дохід на акцію, цінність акції, рентабельність акції, дивідендний вихід, коефіцієнт котирування акції, коефіцієнт дивідендних виплат.
14. Основні способи оцінки ефективності інвестиційних проектів.
15. Метод визначення чистої теперішньої вартості.
16. Аналіз рентабельності проекту.
17. Аналіз внутрішньої норми прибутку.
18. Період окупності інвестицій
19. Розрахункова (облікова) норма прибутку
20. Переваги і недоліки зовнішньоекономічної діяльності.
21. Завдання, суб'єкти, етапи аналізу зовнішньоекономічної діяльності.
22. Джерела інформації для аналізу зовнішньоекономічної діяльності. Дати класифікацію та навести приклади.
23. Факторний аналіз обсягів реалізації експортної продукції.
24. Аналіз рівня виконання зобов'язань за строками поставок.
25. Аналіз прострочених зобов'язань.
26. Аналіз рівня виконання зобов'язань за якістю продукції.
27. Аналіз накладних витрат за експортно-імпортними операціями.

Джерела: 1.1- С. 378-459; 1.2 –С. 299-376; 1.1 – С.273-302; 1.2 –С. 569-590

Тести для самоконтролю

Змістовний модуль 1 "Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу. Фінансовий аналіз 1"

1. Що є завданням економічного аналізу?

- а) Планування економічних результатів діяльності підприємства.
- б) Оцінка результативності використання всіх видів ресурсів підприємством.
- в) Розробка моделей описуючих економічні процеси.
- г) Дослідження взаємозв'язків між економічними показниками

2. До якого виду аналізу відноситься аналіз порівняння виконання норм виробітку на підприємствах галузей?

- а) Внутрішньогосподарського.
- б) Галузевого.
- в) Зовнішнього.
- г) Економіко-статистичного

3. Динаміку об'єкта Економічного аналізу характеризує:

- а) Індекс виконання плану.
- б) Індекс економічного зростання.
- в) Коефіцієнт прибутковості.
- г) Коефіцієнт оборотності коштів.

4. ... - це метод дослідження, який включає в себе вивчення предмета за допомогою мисленого або практичного розчленування його на складові елементи (частини об'єкта, його ознаки, властивості, відношення)..

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) індукція;
- г) дедукція.

5. .... аналізу господарської діяльності – господарські (економічні) процеси і їхні результати, які складаються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів і відображаються в системі економічної інформації.

- а) об'єктами;
- б) суб'єктами;
- в) предметом;
- г) методом.

6. Визначення причинних зв'язків і залежностей показників - це ... етап аналітичної роботи.

- а) підготовчий;
- б) основний;
- в) завершальний.

7. Суть способу... полягає у послідовній заміні планової величини кожного із взаємодіючих факторів фактичною і в порівнянні результатів, які одержують послідовно при кожній такій заміні:

- а) ланцюгових підстановок;
- б) різниць;
- в) відсоткових різниць.

8. Об'єкт економічного аналізу це:

- а) Господарське законодавство
- б) Результати господарювання як наслідок процесів (явищ).
- в) Економічна служба підприємства.
- г) Міжгосподарські зв'язки підприємства

9. Які аналітичні завдання вирішуються при порівнянні фактичних показників діяльності підприємства з їх плановими значеннями:

- а) контроль за витратами та формуванням собівартості продукції;
- б) оцінка виконання плану на підприємстві;
- в) ранжирування підприємств за результатами їх діяльності;
- г) встановлення тенденцій розвитку економічних явищ та процесів на підприємстві.

10. Спосіб дослідження від загального до часткового, від результатів до причин - це ...

- а) дедукція; б) індукція;
- в) синтез; г) аналіз.

11. .... показники показують співвідношення абсолютних показників і виражаються у відсотках, коефіцієнтах, індексах.

- а) відносні; б) факторні;
- в) вартісні; г) загальні.

12. До логічних прийомів економічного аналізу відносять...

- а) метод „мозкового штурму", аналогій, інверсії;
- б) метод порівняння, елімінування;
- в) метод кореляційно-регресійного, дисперсійного аналізу;
- г) експертний метод.

13. У середній величині відображається ...

- а) кількісне співвідношення між двома ознаками, явищами;
- б) загальні, характерні, типові ознаки досліджуваних явищ за відповідною ознакою;
- в) структура сукупності за будь-якою однією ознакою.

14. Відповідно до принципу .....— результати економічного аналізу не можуть розглядатися як абсолютно об'єктивні, слугувати єдиним і вирішальним критерієм при прийнятті управлінських рішень.

- а) дієвості;
- б) зрозумілості та адекватності;
- в) обережності й критичності.
- г) науковості.

15. Економічний аналіз за періодом дослідження поділяють на:...

- а) внутрішньогосподарський і міжгосподарський;
- б) попередній (перспективний) і наступний (ретроспективний);
- в) комплексний і тематичний.

16. Завершальний етап аналізу - це ...

- а) розробка програми аналітичних досліджень, вибір об'єкта аналізу, розробка таблиць, збір інформації;
- б) аналітичне опрацювання аналітичної інформації, виявлення невикористаних резервів;
- в) узагальнення результатів аналізу та їх оформлення, розробка заходів щодо усунення недоліків та пропозицій щодо вироблення оптимальних управлінських рішень.

17. ... – це науковий метод пізнання, у процесі якого невідоме (досліджуване явище, предмети зіставляють з уже відомими, уже досліджуваними раніше для виявлення загальних ознак або відмінностей між ними:

- а) групування; б) деталізація; в) порівняння;

18. ... аналіз дозволяє виявити зв'язок між окремими явищами або показниками та виміряти його щільність:

- а) дисперсійний; б) кореляційний; в) регресійний.

19. Принцип ..... економічного аналізу означає, що витрати на його проведення повинні бути найменшими (мати багаторазовий аспект) при оптимальній глибині аналізу та його комплексності.

- а) ефективності; б) дієвості; в) обережності; г) критичності.

Змістовний модуль 2 "Фінансовий аналіз 2"

1. Яка форма фінансової звітності містить інформацію стосовно оборотних активів підприємства?

- а) Звіт про власний капітал;
- б) Звіт про рух грошових коштів;
- в) Звіт про фінансові результати
- г) Баланс

2. Ознаками "нормального" балансу є

- а) зменшення (в абсолютному вираженні) валюти балансу.
- б) темпи приросту оборотних активів нижчі, ніж темпи приросту необоротних активів;
- в) власний капітал підприємства перевищує залучений і темпи його зростання вищі, ніж темпи зростання залученого капіталу;
- г) темпи приросту дебіторської перевищують темпи приросту кредиторської заборгованості.

3. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції це:

- а) короткострокові пасиви;
- б) високоліквідні активи;
- в) найбільш термінові пасиви
- г) швидко ліквідні активи

4. Збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості у структурі балансу оцінюється як:

- а) негативно;
- б) позитивно;
- в) інше.

5. Залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань; це внутрішня заборгованість (зобов'язання) суб'єкта господарювання перед його власниками, це:

- а) зобов'язання;
- б) власний капітал;
- в) статутний капітал.
- г) актив.

6. Можливість підприємства своєчасно задовольнити платіжні зобов'язання це:

- а) платоспроможність.
- б) фінансова стійкість;
- в) ліквідність;
- г) маневреність

7. Запаси це:

- а) короткострокові пасиви;
- б) високоліквідні активи;
- в) важко ліквідні активи;
- г) повільно ліквідні активи

8. До якої групи показників належить коефіцієнт абсолютної ліквідності?

- а) коефіцієнти фінансової стійкості;
- б) коефіцієнти платоспроможності;
- в) коефіцієнти рентабельності;
- г) коефіцієнти оборотності.

9. Які активи є найбільш ліквідними?

- а) кошти в розрахунках;
- б) грошові кошти;
- в) матеріальні ресурси;
- г) основні засоби.

10. Збільшення сировини і матеріалів на складах понад рівень поточних запасів свідчить:

- а) про зростання обсягів виробництва.
- б) про зростання матеріалоємності продукції.
- в) про необґрунтовані витрати на придбання сировини і матеріалів.
- г) про раціональну політику підприємства

11. Які показники можна обчислити, користуючись виключно інформацією, що міститься у балансі підприємства?

- а) показники ліквідності;
- б) показники рентабельності;
- в) показники інтенсивності використання засобів;
- г) показники забезпеченості підприємства ресурсами.

12. Оборотність активів характеризує показник:

- а) засобів, що цілком переносять свою вартість на виготовлену продукцію протягом одного обороту капіталу.
- б) час і швидкість оборотності коштів.
- в) питома вага оборотних коштів у загальній сумі активів підприємства.
- г) відношення вартості необоротних активів до валюти балансу

13. Який вид засобів належить до активної частини основних засобів?

- а) споруди.
- б) будівлі.
- в) устаткування.
- г) сировина і матеріали.

14. Який коефіцієнт автономії заслуговує на найвищу оцінку?

- а) 71%;
- б) 28%;
- в) 41%;
- г) 174%

15. Інтенсивність використання матеріальних ресурсів – це:

- а) темп зростання.
- б) темп приросту.
- в) коефіцієнт рентабельності.
- г) коефіцієнт оборотності.

16. Який показник обчислюється як відношення суми нарахованого зносу до первісної вартості основних засобів?

- а) коефіцієнт реальної вартості основних засобів.
- б) коефіцієнт придатності основних засобів.
- в) коефіцієнт оновлення основних засобів.
- г) коефіцієнт зносу основних засобів

17. Резервом підвищення рівня фондівіддачі є:

- а) зменшення середньорічної вартості основних фондів
- б) збільшення часу роботи обладнання.
- в) зменшення числа обслуговуючого персоналу.
- г) комплектація підприємства енергоекономічним обладнанням

18. Коефіцієнт зносу основних фондів розраховується як:

- а) відношення залишкової вартості основних фондів до початкової вартості
- б) відношення суми зносу до залишкової вартості основних фондів
- в) відношення суми зносу до обсягу виробництва
- г) відношення суми зносу до початкової вартості основних фондів

19. Нематеріальні активи відносяться до:

- а) товарів.
- б) основного капіталу.
- в) запасів.
- г) обчислювальна техніка

Змістовний модуль 3 "Аналіз фінансових результатів і рентабельності"

1. Чистий прибуток підприємства визначається як:

- а) Сума прибутку від звичайної діяльності і прибутку від надзвичайної діяльності.
- б) Різниця між прибутком від звичайної діяльності і результатами від надзвичайної діяльності.
- в) Різниця між прибутком до оподаткування і сумою податку на прибуток.
- г) Виручка від реалізації за мінусом ПДВ, акцизного збору і витрат операційної діяльності

2. Підприємство реалізувало запаси сировини за ціною нижчою від їх собівартості. Наслідком цього буде:

- а) Зменшення валового прибутку.
- б) Зменшення прибутку від операційної діяльності.
- в) Зменшення собівартості реалізації.
- г) Зменшення доходу від операційної діяльності.

3. У звітному періоді збільшились витрати на збут. Це вплине на:

- а) Збільшення валового прибутку.
- б) Збільшення адміністративних витрат.
- в) Зменшення валового прибутку.
- г) Зменшення прибутку від операційної діяльності.

4. Фактори, що впливають на зміну валового прибутку (збитку):

- а) обсяг реалізованої продукції;
- б) податок на прибуток;
- в) адміністративні витрати;
- г) витрати на збут

5. Який зв'язок між фінансовими результатами від звичайної діяльності та чистим прибутком?

- а) прямий;
- б) логарифмічний
- в) зворотний;
- г) взаємозв'язку немає

6. *Відношення прибутку підприємства до його активів це:*

- а) Рентабельність оборотного капіталу.
- б) Загальна рентабельність.
- в) Оборотноість активів.
- г) Рентабельність активів.

7. *У звітному періоді відбулося списання безнадійної дебіторської заборгованості. Це вплине на:*

- а) Збільшення валового прибутку.
- б) Збільшення адміністративних витрат.
- в) Зменшення прибутку від операційної діяльності.
- г) Зменшення валового прибутку.

8. *Основними показниками, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства є:*

- а) Величина основних і оборотних засобів підприємства.
- б) Прибуток і рентабельність.
- в) Коефіцієнти ресурсовіддачі.
- г) Величина дивідендів акціонерів

9. *Відношення прибутку підприємства до його активів це:*

- а) Рентабельність оборотного капіталу.
- б) Загальна рентабельність.
- в) Оборотноість активів.
- г) Рентабельність активів.

10. *У звітному періоді збільшились доходи від реалізації виробничих запасів.*

Це вплине на:

- а) Збільшення валового прибутку.
- б) Збільшення адміністративних витрат.
- в) Зменшення валового прибутку.
- г) Збільшення прибутку від операційної діяльності.

11. *У звітному періоді збільшились витрати від знецінення запасів. Це вплине на:*

- а) Збільшення валового прибутку.
- б) Збільшення адміністративних витрат.
- в) Зменшення валового прибутку.
- г) Зменшення прибутку від операційної діяльності.

12. *Відношення валового прибутку до собівартості реалізованих товарів (робіт, послуг) це :*

- а) Рентабельність звичайної діяльності.
- б) Рентабельність підприємства.
- в) Рентабельність продукції.
- г) Рентабельність власного капіталу.

Змістовний модуль 4 "Аналіз доходів і витрат підприємства. Особливості економічного аналізу окремих видів діяльності"

1. *Під номенклатурою розуміють:*

- а) перелік найменування продукції з вказівкою обсягу випуску по кожному з них.
- б) тільки перелік найменувань виробів і їхніх кодів, установлених для відповідних видів продукції.
- в) групи різнорідних за якісними характеристиками виробів
- г) перелік найменувань виробів, однорідних за якісними характеристиками

2. Коефіцієнт ритмічності випуску продукції визначається відношенням:

- а) суми фактичного обсягу продажів за досліджувані періоди до суми планових обсягів реалізації.
- б) суми фактичного обсягу продажів не вище плану за досліджувані періоди часу до суми планових обсягів реалізації.
- в) суми фактичного обсягу продажів за досліджуваний період до суми витрат.
- г) суми фактичного випуску продукції до максимально можливого згідно установленим потужностям підприємства

3. До групи виробничих факторів, що впливають на обсяг реалізованої продукції не відноситься:

- а) Рівень виконання плану виробництва товарної продукції.
- б) Асортиментно-структурні зрушення у випуску продукції.
- в) Ритмічність випуску продукції.
- г) Величина портфеля замовлень.

4. Ефективне використання матеріальних ресурсів сприяє:

- а) Зменшенню собівартості продукції
- б) Збільшенню матеріальних витрат.
- в) Виконанню договорів продажу.
- г) Збільшенню матеріалоемності продукції

5. Побічні показники якості продукції:

- а) питома вага продукції вищої категорії якості,
- б) питома вага атестованої та не атестованої продукції у загальному її випуску;
- в) корисність, надійність; естетичність;
- г) збитки від браку, питома вага зареklamованої продукції, штрафи за неякісну продукцію.

6. Що є грошовим вимірником уведених в експлуатацію об'єктів капітального будівництва?

- а) Черга (етап) введення в дію.
- б) Кошторисна вартість об'єктів.
- в) Потужність об'єктів.
- г) Сума експлуатаційних витрат.

7. Як відношення обсягу продукції, зарахованого у виконання прогнозу (плану), до планового випуску продукції визначається:

- а) коефіцієнт варіації;
- б) коефіцієнт ритмічності;
- в) коефіцієнт аритмічності;
- г) середньо квартальний темп росту випуску продукції.

8. Який з наведених показників неможливо деталізувати за структурними підрозділами підприємства:

- а) фонд заробітної плати;
- б) втрати від браку продукції;
- в) собівартість товарної продукції підприємства;
- г) витрати на експлуатацію та утримання устаткування.

9. Які показники відносяться до показників ритмічності будівельного виробництва?

- а) Рівень концентрації будівництва.
- б) Величина заділу.
- в) Термін будівництва.
- г) Коефіцієнт варіації.

10. По ступеню залежності від зміни обсягу реалізації продукції витрати поділяються на:

- а) Перемінні і постійні.
- б) Прямі і непрямі.
- в) Основні і накладні.
- г) Операційні і фінансові

11. Для зменшення собівартості товарної продукції потрібно:

- а) Збільшити обсяг реалізації;
- б) Зменшити відносний рівень прямих матеріальних витрат;
- в) Збільшити відносний рівень прямих витрат на оплату праці;
- г) Зменшити адміністративні витрати.

12. Збільшення питомої ваги вартості сировини в собівартості продукції залежить від:

- а) Зростання цін на сировину.
- б) Зростання обсягу випуску продукції.
- в) Збільшення залишків сировини на складах.
- г) Оновлення асортименту продукції

13. Відповідно до П(С)БО витрати групуються за:

- а) Прямими матеріальними витратами.
- б) Процентним відношенням.
- в) Економічними елементами.
- г) Витратами пов'язаними з операційною діяльністю.

14. Які витрати підприємства залежать від обсягу виробництва продукції?

- а) адміністративні витрати;
- б) витрати на рекламу;
- в) собівартість реалізованих запасів;
- г) витрати на матеріальні ресурси

15. Який шлях використання резервів є екстенсивним?:

- а)) підвищення продуктивності праці;
- б) прискорення оборотності активів;
- в) запобігання нераціональним витратам;
- г) впровадження сучасних технологій

16. Які витрати включають до собівартості реалізованої продукції?

- а) адміністративні витрати;
- б) витрати на збут;
- в) амортизаційні витрати;
- г) фінансові витрати

17. Собівартість одиниці продукції визначається як:

- а) Відношення обсягу випуску продукції до загальної суми витрат на її виробництво.
- б) Добуток об'єму випуску продукції на загальну суму витрат на її виробництво.
- в) Відношення суми витрат на виробництво продукції до кількості випущеної продукції.
- г) Матеріальними і трудовими витратами на виробництво одиниці продукції

18. Який показник обчислюється як відношення чисельності звільнених працівників до середньої облікової чисельності?

- а) Коефіцієнт плинності кадрів.
- б) Коефіцієнт загального обороту кадрів.
- в) Коефіцієнт обороту кадрів з вибуття.
- г) Коефіцієнт обороту кадрів з прийняття.

19. Який з наведених показників характеризує ефективність використання персоналу?

- а) Зменшення цілодобових простоїв.
- б) Зменшення числа управлінського персоналу.
- в) Прибутковість персоналу.
- г) Скорочення чисельності персоналу

20. Яка категорія працівників враховується при обчисленні показників плинності кадрів?

- а) Прийняті за період.
- б) Звільнені за період.
- в) Звільнені за власним бажанням і за порушення дисципліни.
- г) Різниця між прийнятими і звільненими за період.

21. У звітному періоді збільшилась чисельність робітників, проте зменшилась продуктивність їх праці. Для визначення кількісної міри впливу цих змін на обсяги виробництва треба застосувати

- а) Балансовий метод.
- б) Балансово-інтегральний метод
- в) Метод аналітичних групувань
- г) Логарифмічний метод.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Болюх М.А. Економічний аналіз: Навч. посібник/ М. А. Болюх, В.З. Бурчевський, М. Горбаток та ін. За ред. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченко – Вид. 2-е. – К: КНЕУ, 2003. – 556 с.
2. Економічний аналіз: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів спеціальності 7.050.106 “Облік і аудит”. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП Рута, 2003. – 680 с.
3. Любушин Н.П. и др. Анализ финансово-экономической деятельности предприятий. Учебн. пособие для вузов/ под ред. Н. П. Любушина.– М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 471 с.
4. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник. - Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. / Є.В.Мних – 2008. - 514 с. - 966-629-312-9
5. Мошенський С.З. Економічний аналіз: Підручник / С.З.Мошенський, О.В.Олійник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця . – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2007. – 704 с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. : навч. посіб. - 2-ге вид., виправлене і доповнене / Г.В. Савицька - Київ: "Знання", 2005. - 662 с. - 966-346-043-1
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. - 3-тє вид., випр. і доп./ Г.В. Савицька - Київ: "Знання", 2007. - 668 с. - (Вища освіта ХХІ століття). - 966-346-291-4

Додаткові джерела

1. Андреева Г. И. Економічний аналіз: Навч.-метод. посіб. — К.: Знання, 2008. — 263 с.
2. Андреева Г.И. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посіб. / Г.И. Андреева, В.А. Андреева. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
3. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 256 с.
4. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа.: Учебник. – М.: Финансы и Статистика, 2002. – 416 с.
5. Банець Є.К. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / Є.К.Банець, М.І.Горлов, С.О.Жуков, В.П.Стасюк - К. : Професіонал, 2007. – 384 с. - 966-370-043-2
6. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пос. – М.: Инфра-М, 2002. – 215 с.
7. Загородній В. Г. Облік, аналіз та аудит. Навчальний посібник / В. Г. Загородній, Є. В. Мних, В. С. Рудницький — К.: Кондор, 2009. — 618 с.
8. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник. - 2-ге, перероб. і доп. / Г.І.Кіндрацька, М.С.Білик, А.Г.Загородній. - Львів : Магнолія 2006, 2008. - 440 с. - 978-966-2025-08-8
9. Національні стандарти бухгалтерського обліку // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 8-94, 194 с.
10. Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности предприятия / Пер. с франц. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997.– 375 с.
11. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз : навч. посіб. - 4-те вид., стереотип./ Н.В. Тарасенко - Львів : "Новий Світ-2000", 2008. - 344 с. - 966-7827-31-3.
12. Черниш С. С. Економічний аналіз: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 312 с.
13. Шубіна С. В. Економічний аналіз [Текст]: практикум / С. В. Шубіна, Ж. І. Торяник. – К. : Знання, 2007. – 230 с.

Вихідна інформація для аналізу

Варіанти										
Шифр показника	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
За планом										
01	4650	4638	4650	4661	4663	4635	4658	4644	4670	4672
02	4650	4638	4650	4661	4663	4635	4658	4644	4670	4672
03	3859,5	3849,5	3859,5	3869,0	3870,0	3847,0	3866,0	3854,5	3876,0	3878,0
04	2325,0	2319,0	2325,0	2330,5	2331,5	2317,5	2329,0	2322,0	2335,0	2336,0
05	930,0	927,6	930,0	932,0	932,6	927,0	931,6	928,8	934,0	934,4
06	116,3	116,0	116,2	116,5	116,6	116,0	116,5	116,1	116,7	116,8
07	348,8	348,0	348,8	350,0	350,0	347,6	349,0	348,3	350,3	350,4
08	139,4	138,9	139,5	140,0	139,3	138,9	139,9	139,3	140,0	140,4
09	409	407	410	405	408	410	411	407	411	412
10	343	342	344	341	343	340	345	342	344	346
11	79235	79037	78890	80018	80050	79115	79263	78939	80078	80100
12	44976	44307	44600	45024	45137	44561	44903	44853	45216	45309
13	3281	3300	3295	3310	3312	3276	3280	3267	3311	3323
14	9043	8991	8962	9097	9102	9003	9028	8976	9102	9114
15	2026	2019	2016	2028	2033	2004	2021	2016	2031	2035
16	51764	51582	51537	51913	51906	51407	51710	51759	51172	52193
17	17254	17196	16970	17154	17047	16941	17168	17082	17313	17420
18	69588	69314	69043	70021	70118	69106	69538	69417	70205	70213
19	6454	6317	6295	6514	6531	6380	6471	6511	6542	6548
20	7269	7201	7177	7284	7292	7273	7213	7227	7289	7305
21	14648	14541	14506	14570	14708	14510	14602	14529	14701	14720
22	10213	10182	10172	10267	10291	10169	10249	10220	10307	10303
23	40044	39907	39815	40036	40147	39733	39970	39912	40209	40308
24	28939	28775	28762	29002	29114	28781	28863	28748	29133	29171
25	9270	9240	9825	9337	9340	9213	9305	9268	9053	9355
26	11128	11063	11048	11145	11193	11139	11110	11091	11204	11217
27	21,0	21,1	20,8	20,7	21,2	20,9	21,0	21,1	21,2	21,3

Продовження табл..

Шифр показника	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	114,4	114,5	114,4	115,2	114,9	114,8	115,0	112,3	112,7	115,4
01	4152	4140	4138	4160	4163	4136	4154	4145	4148	4170
02	4152	4140	4138	4160	4163	4136	4154	4145	4148	4170
03	3363,0	3312,0	3376,0	3398,7	3413,7	3353	3385,5	3403,0	3318,4	3426,0
04	2042,8	2111,4	2048,3	2042,6	2060,7	2037,5	2060,4	2072,5	2032,5	2076,6
05	790,0	721,0	807,0	832,0	811,8	784,0	797,2	816,5	788,1	855,3
06	124,5	103,0	102,5	104,0	124,9	103,0	104,0	103,6	124,0	83,4
07	296,0	270,4	302,6	312,0	304,4	295,0	299,1	306,2	295,5	320,7
08	109,7	106,2	115,6	108,1	111,9	133,5	124,8	104,2	78,3	90,0
09	408	400	408	404	403	408	409	405	410	410
10	341	340	345	338	338	340	341	339	343	345
11	79808	79627	79514	80549	80596	80327	79718	80431	80880	80711
12	39830	39693	39512	39916	40048	39560	39810	39756	40116	40172
13	3645	3638	3646	3661	3670	3618	3636	3610	3663	3670
14	8127	8083	8077	8190	8206	8105	8122	8097	8204	8210
15	1936	1930	1924	1938	1945	1916	1925	1928	1940	1963
16	40918	40736	40698	41112	41103	40697	40910	40768	41214	41189
17	20160	20076	19898	20208	20300	19963	20162	20093	20256	20312
18	60742	60267	60142	61009	61207	60263	60730	60390	61184	61216
19	9677	9636	9607	9705	9718	9595	9683	9706	9738	9727
20	6731	6709	6690	6780	6790	6684	6730	6721	6795	6804
21	13020	12945	12906	13072	13002	12908	13007	12932	13114	13041
22	9020	9090	9075	9087	9190	9063	9155	9118	9203	9206
23	36037	35911	35810	36047	36156	35742	35980	35907	36215	36304
24	25164	24975	24967	25208	25300	24973	25095	24950	25336	25369
25	10415	10275	10260	10361	10370	10451	10380	10596	10390	10387
26	13612	13560	13549	13638	13705	13542	13504	13507	13711	13724
27	27,6	27,9	28,4	30,2	25,3	26,5	27,7	29,4	30,5	24,8
28	7,37	6,83	7,15	6,66	6,84	7,1	7,24	6,72	7,19	6,75
29	116,6	118,0	117,2	118,7	117,1	117,0	117,9	118,1	116,9	118,3

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійної роботи і виконання контрольної роботи з дисципліни
Організація і методика економічного аналізу
(для студентів 4 курсу денної форми навчання
напрямку підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)

Укладач **КИЗИЛОВ** Геннадій Іванович

Відповідальний за випуск *Т. В. Момот*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2012 , поз. 379М

Підп. до друку 22.04.2013
Друк на різнографі.
Тираж 50 пр.

Формат 60х84/16
Ум. друк. арк. 1,8
Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.